

RESUM EXECUTIU

Avaluació externa del projecte

SARP Frontera Sud: Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca pels drets de les

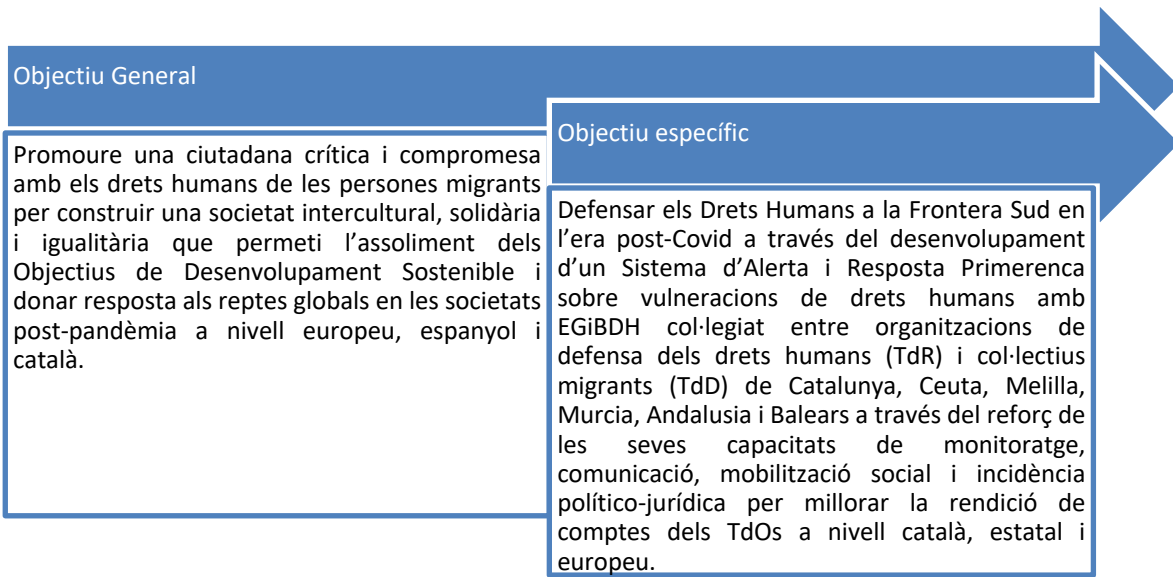
Els Sistemes d'Alerta i Resposta Primerenca (SARP) són instruments útils per monitoritzar i advertir sobre situacions de risc, amenaces i vulnerabilitat de la població civil, per informar a les autoritats sobre les possibles vulneracions als drets de les persones. Els SARP han emergit com a eines crucials per fer front a situacions crítiques i abordar ràpidament problemes que poden tenir un impacte negatiu en diverses àrees, incloent-hi els drets humans i les migracions. Aquests sistemes estan dissenyats per detectar, analitzar i respondre eficaçment a situacions d'emergència, permetent una acció immediata i coordinada per mitigar els efectes adversos.

La frontera terrestre entre el continent africà i la UE ha estat marcada per denúncies de vulneració sistemàtica dels drets humans, especialment en relació amb les persones migrants, i de pràctiques de control de fronteres que s'allunyen de les normatives estatals, europees i internacionals. En el context del projecte "**SARP Frontera Sud: Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca pels drets de les persones migrants**", aquest sistema es planteja com una eina fonamental per abordar les vulneracions de drets humans a la Frontera Sud de l'Estat espanyol. El projecte vol contribuir al restabliment de la legalitat i el respecte dels drets humans a la Frontera Sud, tot augmentant les capacitats de la societat civil organitzada i la ciutadania a Catalunya per a comunicar, incidir i mobilitzar-se per a la defensa dels drets de les persones migrants en espais de frontera.

El projecte "SARP Frontera Sud" ha estat dissenyat per dues organitzacions agrupades, NOVACT i IRIDIA, amb una rellevant experiència en el camp de la defensa de drets civils i polítics i una provada capacitat de treballar en xarxa i de trobar fórmules d'incidència amb responsables de presa de decisions per avançar en la defensa i protecció de drets.

El projecte SARP-Frontera Sud té com a objectiu principal la **promoció d'una ciutadania crítica i compromesa amb els drets humans de les persones migrants per construir una societat intercultural, solidària i igualitària que permeti l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible**. De manera específica, busca defensar els Drets Humans a la

Frontera Sud en l'era post-Covid a través del desenvolupament d'un Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca sobre vulneracions de drets humans entre organitzacions de defensa dels drets humans i col·lectius migrants de Catalunya, Canarias, Ceuta i Melilla. Es busca reforçar les seves capacitats de monitoratge, comunicació, mobilització social i incidència política i jurídica per millorar el rendiment de comptes de les administracions públiques a nivell català, estatal i europeu, reforçant també la seva feina amb un enfocament de gènere i basat en drets humans (EGiBDH).

PRINCIPALS RESULTATS

L'avaluació externa del projecte està dissenyada per ajudar a aconseguir una perspectiva completa i significativa del projecte SARP Frontera Sud, tot identificant fortaleeses i espais d'aprenentatge per a intervencions futures. L'avaluació *ex-post* ha posat el focus en la conceptualització, preparació i desenvolupament del projecte, ha cobert l'execució global de 18 mesos (1 de febrer de 2022 fins a 31 de juliol de 2023) i ha prestat atenció a les actuacions dutes a terme a Catalunya, Andalusia, Canarias i les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla. El procés de treball s'ha dut a terme durant el darrer trimestre de 2023.

L'avaluació s'ha dut a terme d'acord amb els 8 criteris d'avaluació del Comitè d'Ajuda al Desenvolupament (CAD) de l'OCDE. Les principals troballes en l'avaluació final del projecte segons els criteris d'avaluació analitzats:

Dimensió 1. Iniciativa i concepte Coherència / Pertinència / Viabilitat	
<ul style="list-style-type: none"> • El projecte neix com a resposta davant d'una situació de vulneració sistèmica de drets humans en territoris de la Frontera Sud d'Espanya. • El projecte planteja un seguit d'instruments que busquen millorar la recollida i sistematització de dades (situacions de vulneracions de drets) de manera conjunta i participada per persones i entitats de la societat civil. En aquest sentit, és una iniciativa pionera. • El projecte encaixa amb la trajectòria de protecció de drets humans de les entitats promotores, i emfatitza el discurs de la lluita antiracista i la incorporació de la perspectiva EDHiG en les seves actuacions. • El projecte planteja uns resultats extremadament ambiciosos en matèria d'incidència política. • El projecte és conceptualment fort i està ben estructurat. Es tracta, tant per objectius com per instruments dissenyats, d'una iniciativa pionera a casa nostra. 	
Dimensió 2. Instruments i recursos Eficiència / Eficàcia / Efectivitat	
<ul style="list-style-type: none"> • El projecte planteja un seguit d'instruments de caràcter innovador que busquen millorar la recollida i sistematització de dades (situacions de vulneracions de drets) de manera conjunta i participada per persones i entitats de la societat civil. • Els recursos han estat adequats i han servit eficientment per aconseguir els objectius del projecte. Hi ha marge de millora en relació amb el suport tècnic que podria haver necessitat l'equip de coordinació (adequació en necessitats de recursos humans). • S'ha comptat amb els actors claus del territori, i tot i que la xarxa com a tal no s'ha desenvolupat en totes les seves possibilitats, el treball en xarxa ha estat eficient i exitós. • L'informe s'ha convertit en un instrument clau del projecte, i encara té recorregut per contribuir a la sensibilització, comunicació i incidència sobre la vulneració de drets a la Frontera Sud. • Hi ha marge per explorar instruments de caràcter permanent que permetin continuar treballant en accions relacionades amb SARP. 	
Dimensió 3. Resultats i impactes Grau de compliment / Impacte / Sostenibilitat	
<ul style="list-style-type: none"> • El projecte ha assolit els objectius establerts, i l'informe anual ha esdevingut l'eina clau tant en matèria d'informació com d'incidència. • La sostenibilitat d'algunes actuacions, com la recollida sistemàtica de vulneracions o el treball en xarxa, poden veure's afectades sense l'impuls del projecte. • El projecte ha tingut un impacte en la sensibilització i creació de consciència crítica en diferents àmbits, tot i que hi ha marge per ampliar el seu accés a un públic més general i menys conscienciat. • Al llarg del projecte s'han desenvolupat accions d'incidència jurídica que tenen marge de millora. En relació amb la incidència política, el projecte ha estat capaç d'arribar als espais i actors rellevants, construint una narrativa ben estructurada sobre la vulneració de drets a la Frontera Sud. • Els resultats del projecte han servit per reforçar el treball i la visualització de les entitats promotores en matèria de protecció dels drets humans. 	

De manera resumida:

Criteris d'avaluació	Valoració
Pertinència/Rellevància	Alta
Coherència	Mitjana-Alta
Viabilitat	Mitjana-Alta
Participació	Mitjana-Alta
Eficàcia	Alta
Eficiència	Mitjana
Impacte	Mitjana-Alta
Sostenibilitat	Mitjana

De manera específica, l'avaluació s'ha dividit seguint l'estructura de resultats establerts en el projecte, per facilitar el coneixement integral de les diferents fases i accions del projecte SARP Frontera Sud.

Resultat 1. Enfortir les capacitats de les entitats per monitoratge, comunicació i incidència en la rendició de comptes sobre vulneracions de drets humans	Escola d'Activisme 2.0 "Ens movem pel dret a la mobilitat"
	Jornada de treball online "Digitalització, fronteres i drets humans en temps del Covid-19"
	Prova pilot aplicació EyeWitness (gravació casos)
	Establiment i funcionament de la Comissió de Coordinació i avaluació i auditoria externa
Resultat 2. Millorar l'anàlisi sistemàtic sobre les vulneracions amb perspectiva interseccional i de gènere	Creació i activació d'un sistema de monitoratge i sistematització de vulneracions de drets a la Frontera Sud
	Desplaçament missions fact-finding multidisciplinar per situacions d'emergència en Frontera Sud vinculat al Sistema de monitoratge
	Elaboració d'un informe anual sobre la situació de vulneració de drets humans en la frontera sud-occidental d'Europa
Resultat 3. Reforçar la sensibilització ciutadana sobre la vulneració de drets a Frontera Sud	Creació i activació d'un sistema de resposta comunicativa
	Realització de càpsules audiovisuals a partir dels resultats de l'informe anual
	Campanya digital per la presentació de l'informe anual i càpsules audio-visuals
	Congrés Euro-Mediterrani post-pandèmia per l'intercanvi de bones pràctiques
	Cicle de tallers "La Frontera Sud als nostres pobles i ciutats"
Resultat 4. Millorar els mitjans i les estratègies d'incidència política i jurídica per la rendició de comptes de les vulneracions de drets	Creació i activació d'un sistema de resposta d'incidència jurídica i política
	Organització accions-urgent d'incidència política sobre situacions de crisis a la frontera sud-occidental europea
	Tour d'incidència política multinivell per incloure els resultats i recomanacions de l'informe en l'agenda política europea, estatal i autonòmica.

En relació amb el **Resultat 1. Enfortir les capacitats de les entitats per monitoratge, comunicació i incidència en la rendició de comptes sobre vulneracions de drets humans**, es pot afirmar que s'han acomplert la majoria dels objectius del mateix de manera satisfactòria. Les debilitats en aquest primer resultat han estat suplertes amb capacitat d'adaptació i flexibilitat: en aquest sentit, la falta d'implementació de la prova pilot de l'aplicatiu EyeWitness s'ha compensat amb el suport audiovisual en situacions de vulneracions de drets recopilat per altres vies. Per la seva banda, les limitacions del treball de la xarxa de suport pel SARP Frontera Sud no amaguen la bona comunicació i predisposició de les entitats vinculades, l'existència d'instruments comuns i participats de treball i les possibilitats futures per la consolidació d'aquest instrument de treball.

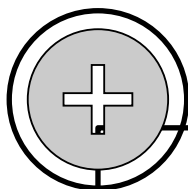
En relació amb el **Resultat 2. Millorar l'anàlisi sistemàtica sobre les vulneracions amb perspectiva interseccional i de gènere**, cal apuntar que la majoria d'accions han estat desenvolupades satisfactòriament. Si bé no s'ha construït un Sistema d'Alerta i Resposta

Primerenca estable i permanent, sí s'han posat les bases que poden conduir al desenvolupament d'aquest, i la interacció amb les entitats i persones implicades ha permès recollir de manera veraç i contrastable nombrosos casos de vulneracions de drets humans en frontera. L'ampliació del projecte a Canarias ha permès reforçar la narrativa del projecte sobre les vulneracions de drets humans a la Frontera Sud espanyola, tal com queda recollit en els informes executius i l'informe final. Aquest s'ha convertit en un element clau de sensibilització, comunicació i incidència del projecte.

En relació amb el **Resultat 3. Reforçar la sensibilització ciutadana sobre la vulneració de drets a Frontera Sud**, es pot afirmar que s'han dut a terme correctament les accions previstes. La sensibilització ciutadana és un tema clau per a construir consciència crítica sobre les vulneracions de drets a la Frontera Sud arreu de l'Estat espanyol. També ho és per ajudar a superar la sensació de soledat i aïllament de les entitats que treballen en frontera, i per ajudar-les a construir discurs i narratives que serveixin en la seva feina quotidiana. Donar-los veu en espais diferents dels habituals és especialment enriquidor. Més enllà dels objectius establerts, el projecte podria haver explorat vies de sensibilització més àmplies i innovadores, per arribar a un públic generalista habitualment poc implicat (i interessant) en la vulneració de drets en Frontera Sud.

En relació amb el **Resultat 4. Millorar els mitjans i estratègies d'incidència política i jurídica per a la rendició de comptes de les vulneracions de drets**, el projecte ha complert amb el que estava previst. El gap entre la incidència i els resultats és sempre un element fora del control de qualsevol projecte, però és cert que en aquest cas es podrien haver revisat algunes de les accions previstes, que segurament eren, per bé que interessants, especialment ambicioses. Proposar una PNL requereix un treball de contacte amb partits polítics que, si no són majoria, desfà qualsevol pretensió d'èxit. Ajudar a les entitats de terreny a amplificar i racionalitzar la seva acció d'incidència ha estat un element especialment clau en el projecte, i amb una capacitat visible d'arribar als actors competents. El treball en xarxa com a metodologia d'incidència, especialment vinculat al 24J, ha estat especialment positiu. Es podrien haver explorat, per altra banda, més accions de litigi estratègic com a element performatiu per avançar en la protecció dels drets de les persones a Frontera Sud.

De manera resumida, s'apunten les principals fortaleeses i espais de millora del projecte.

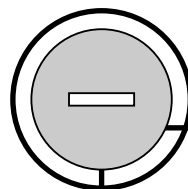
Fortaleeses

- Realització de les formacions i adequació als perfils previstos
- Realització de la jornada #DIGITALORGANISING
- Grup de treball de col·laboració entre entitats (treball en xarxa)
- Recopilació de vulneracions de drets
- Funcionament de la Comissió de Coordinació

- Informe complert i participat
- Inclusió de la perspectiva psicosocial en espais de frontera
- Resums executius
- Bona distribució dels informes i especial valoració a la recollida de situacions com 24J
- Desplaçaments i bona vinculació amb les entitats de territori frontera
- Reforç conceptual de Canarias com a frontera sud

- Elaboració del vídeo i les píndoles informatives
- Disseminació de les informacions i productes audiovisuals
- Activitats de presentació pública (especial atenció a joves)
- Explorar una nova manera de parlar i visualitzar la vulneració de drets en frontera

- Incidència a les principals autoritats competents
- Interacció amb actors polítics institucionals clau
- Implicació en el treball coordinat en relació amb el 24J

Espais de millora

- Avançar en la consolidació de la xarxa de suport pel Sistema d'Alerta i Resposta Primerenca amb EGiBDH
- Desenvolupament de la prova pilot de l'aplicació EyeWitness

- Sistematització i manteniment del sistema de monitoratge
- Continuitat de l'informe
- Incidència en les recomanacions d'acció política

- Audiència més ampla i no conscienciada
- Col·laboració amb entitats del Sud Global
- Reforçar el suport en incidència i comunicació de les entitats que treballen a terreny

- Explorar més oportunitats de litigi estratègic
- Reconfigurar les expectatives de la incidència en aspectes concrets (PNL)

RECOMANACIONS

El projecte SARP-Frontera Sud es presenta com una iniciativa crucial per abordar les complexitats i reptes de la regió. Les recomanacions que es plantegen a continuació busquen facilitar la continuïtat del projecte, tot i que algunes de les mateixes es poden tenir en consideració en altres projectes que vulguin emprendre les entitats promotores.

- **Recerca robusta.** Els informes executius i l'informe anual s'han convertit en instruments claus del projecte, i poden ser útils per múltiples actors (des de la societat civil a l'acadèmia, passant per la gestió pública i el debat polític) en diferents escenaris
 - ⇒ Plantejar la possibilitat d'elaborar un informe sobre l'estat dels drets humans i les vulneracions en frontera de manera bianual.
 - ⇒ Buscar elements de valor afegit que el diferenciïn d'altres informes existents.
- **Establiment d'aliances estratègiques.** És imprescindible incloure les veus de les entitats en territori en la mateixa conceptualització del projecte, per recollir correctament les seves necessitats. Fomentar el treball en xarxa (sense parlar necessàriament de la creació d'una xarxa), requereix una inversió de temps superior al d'un projecte d'aquestes característiques.
 - ⇒ Incorporar la lògica i instruments del projecte en xarxes ja existents en territoris de frontera.
 - ⇒ Continuar la relació de treball en xarxa amb les entitats, oferint instruments de treball que reforcin els espais de necessitat que poden tenir.
- **Instruments de valor afegit. Facilitar** l'apropiació dels instruments del projecte per part de tots els actors involucrats en garanteix la seva sostenibilitat i continuïtat, i en aquest sentit, el treball compartit des del principi s'ha de reforçar.
 - ⇒ Desenvolupar eines de seguiment i monitoratge dels casos de vulneracions que puguin tenir caràcter sistemàtic i estructural.
 - ⇒ Construcció d'una base de dades alimentada per les entitats per facilitar l'ús de les dades per fer incidència i denúncia en temps real.
 - ⇒ Reforçar el butlletí a través de la creació d'una plataforma de treball online que permeti accedir a la informació sobre vulneracions de drets en temps real.
 - ⇒ Explorar la manera de poder aprofitar l'aplicatiu *EyeWitness* a la Frontera Sud espanyola.

- **Reforçar la incidència política i jurídica.** Avançar en espais d'incidència política, especialment en el marc europeu, requereix aliances estratègiques i de col·laboracions amb actors claus en l'ecosistema *eurocomunitari*.
 - ⇒ Ampliar la col·laboració amb entitats especialitzades de l'entorn UE.
 - ⇒ Explorar les possibilitats de plantejar ILP com a resultats del projecte.
 - ⇒ Plantejar-se la possibilitat d'iniciar o sumar-se a iniciatives ciutadanes europees ja existents com a resultats esperats del projecte.
 - ⇒ Potenciar la incidència jurídica tot explorant amb més profunditat les opcions de litigi estratègic.
 - ⇒ Treballar per desenvolupar propostes alternatives que puguin contribuir a canvis significatius en les polítiques i les lleis relacionades amb la frontera.
- **Més enllà de la formació.** Si bé és cert que cal proporcionar formació continuada a les entitats i persones vinculades al projecte, també cal pensar com oferir instruments de suport (protocols, guies, etc.) que ajudin a desenvolupar la seva feina més enllà del projecte.
 - ⇒ Convertir l'Escola de Formació 2.0. en una activitat de formació permanent.
 - ⇒ Facilitar eines d'aprenentatge que permetin incorporar metodologies EDHiG en el treball de les entitats.
 - ⇒ Promoure la incorporació de la perspectiva psicosocial en l'estudi, actuacions i eines de treball en situacions de vulneracions de drets humans.
- **Reforçar les estratègies de comunicació.** Desenvolupar una estratègia de comunicació robusta i més clara que utilitzi diversos mitjans per difondre la informació sobre vulneracions de drets, fomentant la consciència pública.
 - ⇒ Reforçar els missatges a través de narratives clares.
 - ⇒ Continuar amb l'ús de missatges audiovisuals que permetin una major difusió dels missatges.
 - ⇒ Avançar en la recerca de noves narratives audiovisuals per explicar les fronteres.
 - ⇒ Plantejar la possibilitat de contribucions escrites a mitjans de comunicació generalistes o d'àmbit social.

- **Garantir la sostenibilitat.** El projecte SARP-Frontera Sud ha establert l'embrió d'actuacions i instruments que tenen un gran potencial.
 - ⇒ Dimensionar els objectius i els resultats esperats amb els recursos disponibles. No només en relació amb recursos humans, sinó també de caràcter temporal.
 - ⇒ Identificació de fonts de finançament a llarg termini, en àmbit català, espanyol i europeu, que puguin garantir la continuïtat de la iniciativa.
- **Avaluació permanent i indicadors de treball.** Cal replantejar l'ús d'alguns dels indicadors que s'usen (i es demanen) en aquest tipus d'avaluació.
 - ⇒ Informes de seguiment semestral pel desenvolupament del projecte.
 - ⇒ Adequació dels indicadors al context on es desenvolupa la iniciativa.
- **Reforçar el treball de pensament crític i sensibilització ciutadana.** Les accions de sensibilització han d'anar dirigides a públics diferents.
 - ⇒ Ampliar i reforçar accions similars al Cicle de Tallers "La Frontera Sud als nostres pobles i ciutats", establint aliances de treball amb institucions diverses (Xarxes de Biblioteques, Consells Escolars, etc.).
 - ⇒ Reforçar els argumentaris que descriminalitzen la població immigrant o refugiada, o la solidaritat en relació amb aquestes persones.
 - ⇒ Promoure la presència d'entitats que treballen en Frontera Sud i persones víctimes de vulneracions de drets en diferents espais socials.
- **Garantir el respecte a les persones víctimes de vulneracions.** Donar veu a les persones víctimes de vulneració de drets és clau, però recordant sempre que són subjectes de drets, no objectes de recerca, activisme o incidència.
 - ⇒ Establir mecanismes de col·laboració amb entitats i persones que treballen en frontera per coordinar les tasques d'interlocució i suport a les persones víctimes de vulneracions de drets.
- **Més enllà de la Frontera Sud europea.** Cal fer esforços per buscar la col·laboració amb organitzacions i entitats del denominat Sud Global, especialment en territoris que comparteixen frontera.
 - ⇒ Explorar espais de treball compartit amb entitats del Sud Global (especialment Marroc, Senegal o Sàhara Occidental) i proporcionar suport en aquelles situacions on es requereixi.

Projecte realitzat per Íridia i Novact

Amb la col·laboració de l'Agència Catalana de Cooperació de la Generalitat
de Catalunya

Avaluació elaborada per Instratègies

Desembre 2023